כְּבִינָתִי – תכשיט פלוני שלי, **לְבִתִּי, וְהֵיא** – ושוויה **בְּשָׁנִים עָשָׂר מָנֶה**, **וּלְאַחַר** שציותה **מִתָּה, וְקִיְּימוּ חֲכָמִים אֶת דְּבָרֶיהָ** ונתנו התכשיט לבתה ולא לבניה שהם יורשיה מן הדין. ומוכח כדברינו שמתנת שכיב מרע נקנית באמירה. **אָמַר לָהֶם** רבי אלעזר לחכמים, **בְּנֵי רוֹכְלִי תַּקְּבֵרֵם אִמַּם**, כלומר רשעים הם, שהיו עוברים על איסור כלאים, ומחמת רשעותם לא רצו חכמים להזכירם בבית המדרש ולכן לא דקדקו כיצד ציותה אמם, וקנסום חכמים וקיימו דבריה אפילו שיתכן שאינם מקוימים. וממילא אין להוכיח ממעשה זה.

הרי שנחלקו חכמים ורבי אלעזר אם דברי שכיב מרע מועילים בקנין או לאו. לפי זה מבארת הגמרא את הברייתא הקודמת. **תָּנָא קַמָּא** שאמר בברייתא שאם המקבל מת יחזור המנה לנותן, סובר **כְּרַבִּי אֶלְעָזָר** שדברי שכיב מרע אינם ככתובים וכמסורים, ולכן לא זכה המקבל במעות מיד בשאמר הנותן, וכיון שעתה מת יחזור המנה לנותן. **וְרַבִּי נָתָן וְרַבִּי יַעֲקֹב** שאמרו שאף אם מת הנותן יחזור המנה ליורשיו, **נַמִּי** – גם הם סוברים **כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְאַף עַל גַּב דִּמִּית** – אפילו שמת הנותן, **לָא אָמְרִינַן מִצְוָה לְקַיֹּים דִּבְרֵי הַמֵּת**, ולכן אין מקיימים דברי הנותן ליתן המנה למקבל, אלא הוא חוזר ליורשיו. **וְה"ֵּא אוֹמְרִים'** שאמרו שינתן המנה למקבל או ליורשיו, סוברים **כְּרַבָּנָן**, שדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים הם, ולכן אפילו אם הנותן חי ינתן המנה למקבל או ליורשיו. **וְרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא שָׁאנֵי מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר** שמצוה לקיים דברי המת, סובר **כְּרַבִּי אֶלְעָזָר** שדברי שכיב מרע אינם ככתובים וכמסורים, ולכן אם הנותן עדיין חי והמקבל מת, לא זכה המקבל במנה, **מֵיהוּ** – מכל מקום **הֵיכָא דִּמִּית** – באופן שהנותן מת, **אָמְרִינַן מִצְוָה לְקַיֹּים דִּבְרֵי הַמֵּת**, ונותנים את המנה למקבל או ליורשיו.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יַחֲלוֹקוּ את המנה בין יורשי הנותן ליורשי המקבל, **כִּי מְפַקְּחָא לְהוּ** – מסופקים הם להלכה אם דברי שכיב מרע מועילים או לאו, וכן הם מסופקים אם מצוה לקיים דברי המת או לאו, ולכן פסקו יחלוקו. **וְכָאן** בבבל **אָמְרוּ**, שבספק **שׁוֹדֵא עָדִיף** על פני חלוקה, ולכן מספק פסקו שודא. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הַנָּשִׂיא, מַעֲשֶׂה אָתָא לְאַשְׁמוּעִינָן** – בא להשמיענו שאותם חכמים שהמעשה שלו בא לפניהם הורו כרבי נתן ורבי יעקב.

הגמרא מברר מהו פירוש דברי הברייתא 'רבי שמעון הנשיא': **אַבָּעְיָא לְהוּ**, מה ששנינו **'רַבִּי שִׁמְעוֹן הַנָּשִׂיא'**, הכוונה **שְׁנָשִׂיא הוּא, אוֹ** שמא לא היה נשיא, אלא **מִשְּׁמֵיהּ דְּנָשִׂיא קָאָמַר** – שאמר דבריו בשם נשיא. הגמרא מביאה ראיה לפשוט הספק, **תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב יוֹסֵף, הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הַנָּשִׂיא**, ורב יוסף היה אמורא, ולכן היה מוטל עליו לבאר דבריו, ומכיון שנקט בלשונו 'רבי שמעון הנשיא' מוכח שהיה בעצמו נשיא. שואלת הגמרא, **וַעֲדַיִין תֵּיבָּעֵי לָךְ** – עדיין גם בדברי רב יוסף יש מקום להסתפק, **נָשִׂיא הוּא** – האם כוונת רב יוסף שרבי שמעון היה נשיא בעצמו, **אוֹ דְּקָאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּנָשִׂיא** – או שמא כוונתו שרבי שמעון אמר דבריו בשם הנשיא. ולא פירש את דבריו לפי שלא רצה לשנות מלשון הברייתא. תֵּיקוּ.

הגמרא חוזרת לדון בדברי רב יוסף הנ"ל: **נוּפָא, אָמַר רַב יוֹסֵף, הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הַנָּשִׂיא** שיחזור המנה ליורשי הנותן. שואלת הגמרא, **וְהָא קָיְימָא לָן** להלכה (ב"ב קנא.) **שִׁדִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּכְתוּבִין וְכִמְסוּרִין דָּמוּ**, ואם כן צריך לתת את המנה למקבל או ליורשיו. משיבה הגמרא, **רַב יוֹסֵף מוֹקֵי לָהּ** – מעמיד את הברייתא **בְּבָרְיֵא** – באופן שהיה הנותן בריא, ודברי בריא אינם ככתובים וכמסורים לדברי הכל. מקשה הגמרא, **וְהָא 'לְיוֹרְשֵׁי מְשַׁלַּח' קָאָמַר** – הרי רבי שמעון אמר שינתן המנה ל'יורשי' המשלח, ומכאן שדבריו אמורים כשמת המשלח, **וְקָיְימָא לָן** להלכה (לעיל יד:) **שְׁמִצְוָה לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת** אפילו אם ציוה כשהיה בריא, ואם כן צריך לתת המעות למקבל או ליורשיו, ואיך פסק רב יוסף כרבי שמעון הנשיא שינתנו המעות ליורשי הנותן. מתרצת הגמרא, **תְּנִי** – יש לגרוס בדברי רבי שמעון, **'יַחְזְרוּ לַמְשַׁלֵּחַ'**, ומדובר באופן שהוא חי, ואין כאן משום מצוה לקיים דברי המת. ומובן פסקו של רב יוסף:

פרק שני - המביא גט

משנה

לעיל (ב.) שנינו ששליח המביא גט ממדינת הים צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם'. לדעת רבה תיקנו כן כדי שיעיד שנכתב ונחתם לשמה. ולדעת רבא, טעם תקנה זו כדי לקיים החתימות, שלא יוכל הבעל לערער עליהן, והקילו להאמין לשליח אף על פי שהוא רק עד אחד במבואר שם. משנתינו עוסקת בשליח ששינה מהנוסח:

הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם לארץ ישראל, **וְאָמַר בְּפָנַי נִכְתַּב** הגט, **אֲבָל לֹא** אמר **בְּפָנַי נֶחְתַּם**. או שאמר **בְּפָנַי נֶחְתַּם, אֲבָל לֹא** אמר **בְּפָנַי נִכְתַּב**. או שאמר **בְּפָנַי נִכְתַּב כּוּלּוֹ** – כל הגט, **וּבְפָנַי נֶחְתַּם חֲצִיוֹ** – עד אחד חתם בפני. או שאמר **בְּפָנַי נִכְתַּב חֲצִיוֹ** של הגט, **וּבְפָנַי נֶחְתַּם כּוּלּוֹ** – שני העדים חתמו בפני. בכל המקרים הללו הגט **פָּסוּל**.

שנים שהביאו גט ממדינת הים, **אֶחָד** מהם **אוֹמֵר בְּפָנַי נִכְתַּב, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נֶחְתַּם**, הגט **פָּסוּל**. היו שלשה, **וּשְׁנַיִם** מהם **אוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב, וְאֶחָד** [והשלישי] **אוֹמֵר בְּפָנַי נֶחְתַּם**, הגט **פָּסוּל**. **וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר**. אך אם **אֶחָד** מהשלשה **אוֹמֵר בְּפָנַי נִכְתַּב, וּשְׁנַיִם** האחרים **אוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ נֶחְתַּם**, מודים כולם שהגט **כָּשֵׁר**:

גמרא

שואלת הגמרא, **הָא תּוּ** [–שוב] **לָמָּה לִי** – מדוע צריך התנא לכפול את דין אמירת בפני נכתב ובפני נחתם, **הָא תָּנָא לֵיהּ חֲדָא וְתָנָא** – הרי כבר שנה התנא דין זה פעם אחת, ששנינו (ב.) **'הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם'**. מתרצת הגמרא, **אִי מֵהַהִיא** – אם היה התנא שונה רק את המשנה ההיא, **הָוֶה אָמִינָא** שרק לכתחילה **צָרִיךְ** לומר כן, **וְאוּלַם** בדיעבד **אִי לֹא אָמַר כָּשֵׁר, קָא מַשְׁמַע לָן** שאם לא אמר כפי שתקנו חכמים הגט פסול:

שנינו במשנה, שאם אמר **בְּפָנַי נִכְתַּב חֲצִיוֹ** של הגט, **וּבְפָנַי נֶחְתַּם כּוּלּוֹ**, הגט **פָּסוּל**. מבררת הגמרא, **חֲצִיוֹ** – על איזה חצי מעיד שנכתב בפניו. **אִילֵימָא חֲצִיוֹ רֹאשׁוֹן**, שהוא עיקר הגט ונקרא 'תורף', **וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֲפִילּוּ לֹא כָּתַב בּוֹ** בפני השליח **אֶלָּא שִׁיטָה** [–שורה] **אַחַת** הצריכה להיות לְשֵׁם מן התורה, דהיינו השורה של עיקר הגט, **שׁוּב אֵינוֹ צָרִיךְ** לראות את כתיבת השאר. ואם כן אין לפרש שהמשנה פוסלת באופן זה. **אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי**, מדובר כשמעיד רק על **חֲצִיוֹ הָאַחֲרוֹן** הנקרא 'טופס', שהוא הנוסח הקבוע של הגט, ופסול כיון שעיקר הגט לא נכתב בפניו:

שנינו במשנה, שליח שאמר **בְּפָנַי נִכְתַּב כּוּלּוֹ, וּבְפָנַי נֶחְתַּם חֲצִיוֹ**, הגט **פָּסוּל**. הגמרא מביאה חידושי דינים שהוסיפו האמוראים מסברא:

אָמַר רַב חִסְדָּא, שליח שמעיד רק על חתימה אחת, **וְאַפִּילּוּ** אם **שְׁנַיִם** אחרים **מְעִידִים עַל חֲתִימַת יַד** העד **הַשֵּׁנִי, פָּסוּל. מַאי טַעְמָא**, לפי שצריך שיהיה קיום החתימות **אוֹ כּוּלּוֹ** – שתי החתימות **בְּקִיּוּם הַגֵּט**, על ידי שני עדים המכירים את החתימות. **אוֹ כּוּלּוֹ** – או ששתי החתימות יתקיימו **בְּתַקָּנַת חֲכָמִים** – בקיום שתיקנו חכמים בגט שהאמינו חכמים לעדות השליח כשני עדים. אבל אם חתימה אחת מתקיימת על ידי השליח, ואחת על ידי עדים, פסול.

מַתְקִיף לָהּ רָבָא – הקשה רבא על דברי רב חסדא, **מִי אִיכָּא מִידֵּי** – וכי מצינו כן **דְּאִילּוּ אָמַר חַד** – אם השליח היה אומר אני מכיר את העדים, היה הגט **כָּשֵׁר**, ואפילו אם לא אמר בפני נחתם, **הָשְׁתָּא דְּאִיכָּא תְּרֵי** – ואילו כששנים מעידים על החתימה השניה, הגט **פָּסוּל**. אלא ודאי הגט כשר.

אֶלָּא אָמַר רָבָא, חידוש אחר יש כאן, **שֶׁאֲפִילּוּ**

הוּא – השליח וְאדם אַחֵר מן השוק שאינו שליח, מְעִידִין עַל חֲתִימַת יַד הַשֵּׁנִי, הגט פָּסוּל. ואף על פי שאילו היה השליח מעיד לבדו על חתימת השני, האמינוהו חכמים כשנים והגט כשר, מכל מקום אם מצטרף אליו אחר, אין עדותו מועילה. ומבארת הגמרא מַאי טַעֲמָא, לפי שאם יקבלו את עדות השליח באופן זה אָתוּ לְאִיחַלּוּפֵי בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעָלְמָא – יבואו לעשות כן גם בקיום שאר שטרות. כגון, אם מת אחד מהעדים החתומים על השטר, והעד החי יקיים את חתימת עצמו, וגם יצטרף לאחר מן השוק לקיים את חתימת העד המת, וְקָא נָפִיק – וייחשב הדבר כאילו הוציאו נְכֵי רִיבְעָא דְּמָמוֹנָא אַפּוּמָא דְּחַד סַהֲדָא – כל הממון פחות רבע, על פי אחד מהעדים, והתורה אמרה (דברים יט טו) 'עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים וגו' יָקוּם דָּבָר', ומשמע שהנאמנות תתחלק בשוה בין שני העדים, ולא ששלשה רבעים מהעדות תתקבל על פי נאמנות אחד מהם. וכדי למנוע טעות פסלו גם בגט קיום באופן זה.

מָתְקִיף לָהּ רַב אַשִׁי, מִי אִיכָּא מִידֵי – וכי מצינו דין כזה דְּאִילּוּ מַפִּיק לֵיהּ אִיהוּ לְכוּלֵּיהּ דִּיבּוּרָא – שאילו האחד לבדו היה משלים את כל עדותו, היה הגט כָּשֵׁר, וְהָשְׁתָּא דְּאִיכָּא חַד בַּהֲדֵיהּ – ועכשיו שהצטרף עמו אחר להעיד על חתימת השני, הגט פָּסוּל, אלא ודאי שאין האחר שמצטרף עמו מגרע, והגט כשר.

אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי, חידוש אחר יש להוסיף, שאֲפִילּוּ אם השליח אוֹמֵר, הראשון חתם בפני, וַאֲנִי הוּא עֵד שֵׁנִי החתום בגט, אף שעד נאמן לקיים חתימת עצמו, מכל מקום הגט פָּסוּל. ומבארת הגמרא, מַאי טַעֲמָא, לפי שקיום חתימות העדים צריך שיהיה אוֹ כּוּלּוֹ – שתי החתימות בְּקִיּוּם הַגֵּט, דהיינו שני עדים המכירים את חתימות העדים, אוֹ כּוּלּוֹ בְּתַקָּנַת חֲכָמִים, דהיינו על ידי עדות השליח 'בפני נכתב ובפני נחתם'. אבל אם חתימה אחת מתקיימת על ידי שליח, ואחת על ידי עד, אין הגט מקויים.

הגמרא מקשה על רב חסדא ממשנתינו: תַּנְיָא, אמר השליח בְּפָנַי נִכְתַּב כּוּלּוֹ, וּבְפָנַי נֶחְתַּם חֶצְיוֹ, כלומר, רק עד אחד עד אחד חתם בפני, הגט פָּסוּל. ומבררת הגמרא, אֵידֵךְ חֶצְיוֹ – חתימת העד השני, הֵיכִי דָּמֵי – איך מדובר, כלומר מה יודע לבו עליה, אִילֵימָא דְּלֵיכָּא דְּקָא מַסְהֵיד עֲלֵיהּ כְּלָל – אם נאמר שאין לנו כל עדות המקיימת אותה, הַשְׁתָּא – הלא שנינו במשנה בדין שאחרי זה, אֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נִכְתַּב וְאֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נֶחְתַּם, דְּהַאי – שהעד האחד קָמַסְהֵיד אַכּוּלָּהּ בְּתִיבָה – מעיד על כתיבת כל הגט, וְהַאי – והעד השני קָמַסְהֵיד אַכּוּלָּהּ חֲתִימָה – מעיד על שתי החתימות שהיו בפניו, הגט פָּסוּל, אם כן חֶצְיוֹ מִיבָּעֵא – וכי צריך התנא להשמיע עוד שאם מעיד שרק אחד חתם בפניו הגט פסול, אֶלָּא בודאי גם על החצי השני יש עדות, אלא שאינה עדות שלימה, והיינו אוֹ כְּדִרְבָא, שהשליח הצטרף לאחד מהשוח להעיד על אחד מהחתימות, אוֹ כְּדִרַב אַשִׁי, שהשליח אמר אני הוא העד השני וחידש התנא שאף שיש קצת עדות על החתימה השניה, אין היא מועילה לקיום הגט, וּלְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב חִסְדָּא – ולהוציא את דינו המחודש של רב חסדא, שאף בששנים מעידים על חתימת השני הגט פסול, לפי שאם התנא היה סובר את דינו של רב חסדא, היה לו לומר כן בפירוש.

מתרצת הגמרא, אָמַר לָךְ רַב חִסְדָּא, וּלְטַעְמֵיךְ – לדבריך שכוונת התנא להשמיענו חידוש, כיצד תבאר את הדין הראשון במשנה, 'בְּפָנַי נִכְתַּב אֲבָל לֹא בְּפָנַי נֶחְתַּם' פסול, לָמָּה לִי לכתוב דין זה, הלא נכתב אחר כך במשנה שאם אמר 'בפני נחתם חציו' הגט פסול, וכל שכן שאם אין כלל עדות על החתימות הגט פסול, ומוכרחים לתרץ שהתנא לא בא לרבות דינים אחרים, אֶלָּא לֹא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי, המשנה נכתבה בדרך 'לא זו אף זו' כלומר, לא זו בלבד שבלי עדות על החתימות הגט פסול, אלא אף אם יש עדות על חתימה אחת הגט פסול. ואם כן הָכָא נַמִּי – גם על המשך המשנה יש לפרש שלֹא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי, דהיינו לא זו בלבד שאם יש עדות רק על חתימה אחת הגט פסול, אלא אף אם יש עדות על החתימה השניה, רק שאחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם, אין זה מועיל.

הגמרא מביאה מימרא לגבי מחיצות של רשות היחיד, שגם שם יש סברא דומה ל'או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים':

אָמַר רַב חִסְדָּא גְּדוֹד – חפירה ברשות הרבים בעומק חֲמִשָּׁה טפחים וּבשפתה יש מְחִיצָה – גדר בגובה חֲמִשָּׁה טפחים, אֵין כותל החפירה והמחיצה מְצַטְרְפִין לעשותה רשות היחיד, מפני שאין להחשיב מקום מוקף מחיצות לרשות היחיד, עַד שֶׁיִּהְיֶה ההיקף, אוֹ כּוּלּוֹ בְּמְחִיצָה – גדר גבוה עשרה טפחים, אוֹ כּוּלּוֹ בְּגִידּוּד – חפירה בעומק עשרה טפחים. וכיון שחציה חפירה וחציה גדר, דין המקום כברמלית. אולם דָּרַשׁ מָרֵימָר שלא כדעת רב חסדא, אלא גִּידּוּד חֲמִשָּׁה וּמְחִיצָה חֲמִשָּׁה מְצַטְרְפִין. וְהִלְכְתָא מְצַטְרְפִין.

בָּעֵי אִילְפָא, יָדִים טְהוֹרוֹת לַחֲצָאִין אוֹ אֵין טְהוֹרוֹת לַחֲצָאִין. ומבררת הגמרא מה הוא ספיקו של אילפא, ובאיזה אופן, הֵיכִי דָּמֵי – כיצד מדובר, אִילֵימָא דְּקָא מָשׁוּ בֵּי תְּרֵי – אם נאמר שאילפא הסתפק באופן ששני אנשים נטלו בזה אחר זה את ידיהם לאכילת פת מֵרְבִיעִית הלוג מים אחת, ונמצא שכל אחד מהם נטל רק במחצית הרביעית, ועל אופן זה הסתפק האם נטהרו ידיהם, יהא קשה וְהָא תָּנַן (ידים פ"א מ"א), מֵרְבִיעִית – מכלי שיש בו מים בשיעור רביעית הלוג נוֹטְלִין ממנו לְיָדַיִם לְאִישׁ אֶחָד, וַאֲפִילּוּ לִשְׁנַיִם – ואף שני אנשים יכולים ליטול ידיהם ממנו זה אחר זה, ומדוע הסתפק בכך אילפא.

וְאֶלָּא נאמר, שהספק הוא כשאינו נוטל שתי ידיו בבת אחת אלא דְּקָא מָשֵׁי חֲדָא חֲדָא יְדֵיהּ – שרוחץ את ידו האחת ואחרי כן את ידו השניה, והסתפק אילפא האם נטילה לחצאין מטהרת את ידיו. גם על זה מקשה הגמרא, וְהָתְנַן הַנּוֹטֵל יָדוֹ אַחַת בִּנְטִילָה – בשפיכה מן הכלי על גבי ידו כתקנת חכמים, וְאַחַת בִּשְׁטִיפָה – את ידו השניה טובל הוא בנהר, יָדָיו טְהוֹרוֹת. הרי שאף שלא נטלם בבת אחת טהורות הן, ומדוע הסתפק בכך אילפא.

וְאֶלָּא נאמר שספיקו של אילפא היה באופן דְּקָא מָשֵׁי פַּלְגָא פַּלְגָא דְּיֵדֵיהּ – שהוא נוטל את ידו עד לחציה ומנגבה, ואחרי כן הוא נוטל את חציה השני, אך גם על זה יהא קשה, וְהָאֲמְרֵי דְּבֵי – והרי אמרו בני בית מדרשו של רַבִּי יַנַּאי, יָדַיִם אֵין טְהוֹרוֹת לַחֲצָאִין – אין הידים נטהרות כשנוטל חצי היד ואחר כך חציה השנית, ואין להסתפק בזה.

מתרצת הגמרא, לֹא צְרִיכָא – לא נצרך אילפא להסתפק, אלא באופן דְּאִיכָּא – שבשעה שנוטל את החצי השני יש עדיין מַשְׁקָה טוֹפֵחַ [–לח] על ידו מנטילת חצי הראשון, שלא ניגבה לגמרי, ונסתפק אילפא אם משקה טופח מחבר את שתי הנטילות ונחשב שנוטל את כל ידו בבת אחת.

שואלת הגמרא, וְכִי אִיכָּא – ואף אם יש מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ על ידו מַאי הָוֵי – מה יש בכך, וְהָתְנַן – והרי שנינו במשנה (טהרות פ"ח מ"ט),

---

אגרות קודש

[שבט, ה'תשל"ב]

1. נוסף על **המפורש** – בכ"מ שסתם בכיו"ב הוא ל' יום – הרי **פשוט** שבמשרדו של מינסטער **זה (המזרחי)** חותם ונתן תעודה לזה שלא נתגייר כהלכה – שהוא יהודי **עובר** על הפס"ד **ובמזיד ובפרהסיא**, וכו"כ תעודות ניתנו מאז.

2. לומר על פס"ד גלוי של רב שזהו איום פוליטיקאי זהו חילול כבוד רבנות **שלא הי' כמוהו**. והרי גם על פס"ד של הרב הענקין **יאמרו כן**.